

BARABÁS T. JÁNOS

**A NÉMET-FRANCIA KAPCSOLATOK
ZAVARAI ÉS AZOK HATÁSA**

THE DISRUPTIONS IN FRANCO-GERMAN
RELATIONS AND THEIR IMPACT

Összefoglalás: A Franciaország és Németország közötti kapcsolatok zavara az Európai Unió újrakonfigurálásához vezethet. A jelenlegi biztonságpolitikai elképzelések, így a közös rakétapajzs ügye vagy az eltérő energiapolitika rávilágít a két ország közötti nézetkülönbségekre. Emellett, megítélésem szerint, az ukrajnai háború egyben a két ország közötti diplomácia kudarca is Oroszországgal szemben. A Franciaország és Olaszország közötti 2021-es Quirinale-szerződés volt az első jele a francia–német tandem destabilizálódásának. Ez a szerződés a német–francia Elysée-szerződés másolata volt, és egy francia–olasz duó létrehozását javasolta – meglátásom szerint Németország ellensúlyozására. A magyar gazdaság és a haderőreform a francia–német páros jó működésével számolt. Berlin és Párizs kapcsolatának zavarai tehát komoly kihívás számunkra is. De mint minden kihívás, egyben lehetőség is, hiszen cselekvően részt vehetünk Európa és a NATO biztonsági együttműködéseinek megújításában.

Kulcsszavak: EU, Franciaország, Németország, Oroszország, Ukrajna, Magyarország, Olaszország, biztonságpolitika, rakétapajzs

Abstract: *The disruption of relations between France and Germany could lead to a reconfiguration of the European Union. Current security policies, such as the common missile shield and energy policies are highlight the differences between the two countries. Moreover, in my view, the war in Ukraine is also a failure of diplomacy between the two countries vis-à-vis Russia. The Quirinale agreement between France and Italy in 2021 was the first sign of destabilisation of the Franco-German pair. This treaty was a copy of the Franco-German Elysée Treaty and proposed the creation of a Franco-Italian pair – in my view to counterbalance Germany. The Hungarian economy, the reform of the armed forces was counting on the good functioning of the Franco-German couple. The disruption of relations between Berlin and Paris is therefore a serious challenge for us too. But, like all challenges, it is also an opportunity to play an active part in renewing security cooperation in Europe and NATO.*

Keywords: EU, France, Germany, Russia, Ukraine, Hungary, Italy, security policy, missile shield

Bevezető

Sokáig az Európai Unió motorjának tartották a francia–német együttműködést, amelynek alapját a hidegháború éveiben felépített jó viszony adta. A francia–német tengely az 1990-es évek óta azt a megbízható mintázatot követte, hogy Párizs biztosította az EU

politikai vezetését, míg Berlin, vagy talán inkább Frankfurt a pénzügyi döntéshozatalt. Az évszázados ellenszenv, az „Erbfeind” (ösellenség) mentalitás megszűnése a modern európai politika legdinamikusabb együttműködését hívta életre. Ez az összhang talán a leginkább a Merkel–Sarkozy korszakban volt a legerősebb, azóta azonban fokozatosan egyre több kihívással néz szembe. Ennek az együttműködésnek a zavara az egész Európai Unió működésére hatással lehet.

A két ország viszonyát és annak európai hatását az elmúlt évek biztonságpolitikájának alakulásában vizsgálom, hiszen ez utóbbi a politika kemény magja, amely leginkább meghatározza az euroatlanti szövetség államainak sorsát földrészünkön. Információimat főleg a nyugati médiából vettem, értékelésemben elsősorban a magyar érintettséget, érdekeket vizsgáltam.

Szövetségek, megállapodások zavarai

Olaf Scholz német kancellár és Emmanuel Macron francia elnök 2023. január 22-én ünnepelte közösen a francia–német egység szimbólumának számító Elysée-szerződés aláírásának 60. évfordulóját. „Ma már elképzelhetetlen a háború Németország és Franciaország között. Ez azt mutatja, hogy átgondolt erőfeszítésekkel és a kölcsönös bizalom kiépítésével történelmi ellenségekből szoros partnerek válhatnak” – mondta a Nobel-bizottság 2012-ben, amikor az Európai Uniónak ítelték oda a Nobel-békedíjat.

A két ország legkésőbb az 1870-es francia–porosz háború óta élesen szemben állt egymással, a két világháború pedig különösen élesen jelenítette meg ezt a szembenállást. A hidegháború kezdeti időszaka után, Adenauer kancellár és De Gaulle elnök kormányzása idején a feszültségek fokozatosan oldódni kezdtek, majd az 1963-ban aláírt Elysée-szerződéssel jelképesen is létrejött a megbékélés a két ország között. Ma a két ország közötti együttműködés az Európai Unió működésének középpontjában áll.

Az ukrajnai háború viszont új fejezetet nyitott az európai földrész történetében, ami a francia–német együttműködés új próbatételét is jelenti. „Nem hagyjuk, hogy Európa visszatérjen egy olyan korszakba, ahol a politika helyébe az erőszak lép, ahol a gyűlölet és a nemzeti rivalizálás megosztja kontinensünket” – mondta Olaf Scholz német kancellár az Elysée-szerződés aláírásának 60. évfordulóján. A baráti üzenetek ellenére az európai projekt a jelenlegi formájában már komoly nehézségekbe ütközik. A kitűnő kapcsolatokról szóló szép nyilatkozatokon és a barátságos vállveregésen túlmenően Németország gazdasági adottságai és politikai tervei egyre inkább eltérnek a francia tervektől – amint azt lejjebb kifejtem.

A jelenlegi biztonságpolitikai elképzelések vagy az ezzel összefüggő energiapolitika rávilágít a két ország közötti eltérésekre. Emellett, megítélésem szerint, az ukrajnai háború egyben a két ország közötti diplomácia kudarcra is Oroszországgal szemben. Németország Oroszországtól való energiafüggősége kiszolgáltatott helyzetbe hozta Európa vezető gazdaságát, miután Angela Merkel kancellár tizenhat éven keresztül volt az Európai Unió központi alakja. Mindkét országra nyomás nehezedik, hogy katonailag segítse Ukrajnát, és gyakran nem értenek egyet abban, hogy milyen erőfeszítéseket tegyenek.

Olaf Scholz nem Angela Merkel

Amióta az új német kancellár 2021 decemberében hivatalba lépett, a médiából is az szűrhető le, hogy hiányzik az erős partneri kötelék közte és a francia elnök között. Scholz sokkal visszafogottabb és kevésbé ambiciózus a francia–német kezdeményezésekkel kapcsolatban – mondta egy francia szakértő. A korábbi sikeres együttműködés Angela Merkel korábbi német kancellár személyének is köszönhető volt, aki hosszú ideig működött együtt Franciaországgal, hiszen kancellársága négy francia elnök – Jacques Chirac, Nicolas Sarkozy, François Hollande és Emmanuel Macron – hivatali idejével volt átfedésben. A régi és az új német kancellár személyes attitűdjének különbözőségénél azonban fontosabb tényező az, hogy az ukrajnai háború megingatta a német gazdasági modellt, valamint a német diplomáciát, amely katonai segítségnyújtás miatt nyomás alá került. Vegyük például azt a közelmúltbéli esetet, amikor Németország vonakodott Leopard harckocsikat küldeni Ukrajnának, ami azon nyomban kiváltotta a nemzetközi közösség bírálatait. Mindezen folyamatok egybeesnek egy németországi gazdasági modellváltással is, amely ugyancsak kielezi a feszültségeket.

Eltérő katonai beruházások – francia–német együttműködés vagy verseny?

A francia–német miniszteri tanács évente kétszer, általában tavasszal és ősszel ülészik az Elysée-szerződés értelmében. Az ülést, amelyre tavaly novemberben került volna sor, a Franciaország és Németország közötti feszültségek miatt 2023 januárjára halasztották. Ez utóbbinak előzménye lehet, hogy 2022 októberében Olaf Scholz német kancellár elindította a NATO által támogatott rakétapajzsprojektet, az Európai Égi Pajzs Kezdeményezést. Scholz 2022. augusztus 29-én Prágában tartott beszédében, amelyben a légvédelmi együttműködés fokozására szólított fel, azt a kezdeményezését terjesztette elő, hogy az európai védelmi rendszereket egy európai rakétapajzsba integrálják, hogy katonailag hatékonyabb és egyben költséghatékonyabb megoldás születhessen. Németország vezetésével várhatóan összesen tizenkét európai ország – Belgium, Bulgária, Csehország, Észtország, Finnország, Norvégia, Litvánia, Lettország, Románia, Hollandia, Szlovákia, Szlovénia és Norvégia – csatlakozik Scholz európai rakétavédelmi pajzsához. A közös európai légvédelmi rendszer ötlete különösen nagy visszhangra talált a kelet-európai országok körében, amelyek aggódnak az ukrajnai háború eszkalációja miatt, és a nukleáris fegyverek használatával kapcsolatos fenyegetések okán is keresik a védelmet. Scholz nemcsak számos európai partnerének támogatását nyerte el, hanem a liberális és hagyományosan antimilitarista zöld koalíciós partnereit is. A közös szándéknyilatkozatot a NATO védelmi minisztereinek 2022. október 12–13-i tanácskozásának margóján írják alá a szervezet brüsszeli székhelyén.

A különböző országokból származó médiajelentések szerint az európai Skyshieldet állítólag az eredetileg Izrael által tervezett és bevezetett Arrow 3 rakétaelhárító rendszerrel szerelik fel. Az Arrow 3 egy olyan ballisztikusrakéta-elhárítórendszer, amely képes nagy hatótávolságú lövedékek elfogására és biztonságos távolságból történő semlegesítésére. Az említett rakétaelhárító-elemek elhelyezése több állam területén potenciálisan lehetővé tenné az európai égbolt teljesebb és költséghatékonyabb védelmét.

Franciaország és Lengyelország azonban elutasította Scholz ajánlatát. Míg Lengyelország a saját légvédelmi rendszert preferálná, addig Franciaország inkább saját nukleáris arzenáljának elrettentő hatására támaszkodik, mintsem hogy hagyományos ballisztikusrakéta-elhárítórendszereket válasszon. A lengyel kormány szerint a Németország által Lengyelországnak felajánlott Patriot rakétaelhárítórendszert inkább Ukrajnának kellene küldeni, amit Berlin eddig nem támogatott, és nem valószínű, hogy a jövőben ez megváltozna, mivel az jelentősen növelné a NATO ukrajnai szerepvállalását. Ukrajna üdvözölte Lengyelország meglepő választát Berlin ajánlatára, hiszen kétségbeesetten igyekszik megvédeni légtérét, mivel az orosz rakétatámadások a tragikus embervesztéseken túl például az áramszolgáltatásban is fennakadásokat okoznak országszerte. Christine Lambrecht volt német védelmi miniszter azonban hangsúlyozta, hogy a NATO védelmi rendszereinek a szövetség területén kívüli használatáról a tagállamoknak meg kell állapodniuk.

Franciaország nem érintett a közös rakétapajzsban

„Gyorsan be kell töltenünk a hiányosságokat, fenyegető és veszélyes időket élünk” – mondta Christine Lambrecht a rakétapajzs-kezdeményezés bejelentésekor. Emmanuel Macron azonban a fegyverkezési törekvések mögött álló gazdasági érdekeket kifogásolta. „Kontinensünk légvédelme stratégiai, egységes és sokrétű kérdés, amelyet nem lehet az európai szuverenitás rovására egy nemzeti vagy harmadik fél iparának előmozdítására redukálni” – mondta a francia elnök egy novemberi beszédében. Számomra ez világosan mutatja, hogy a német–francia verseny stratégiai szinten is zajlik.

Németország biztonsági beruházása nem csupán az ukrajnai háború okozta európai nyomásnak köszönhető, hanem az új gazdasági modell stratégiájának része. Az 1929–1933-as válságból való kilábalás fő eszköze a katonai megrendelések fellendülése volt, hiszen a fegyveripar a legjelentősebb horizontális, minden ágazatot megmozgató hatással rendelkező ipar. Németország 2022 februárjában százmilliárd eurós alapot hozott létre a hadsereg felfegyverzésére és kiképzésére, Macron pedig ebben a hónapban jelentette be, hogy a 2024–2030-as időszakra 413 milliárd eurós katonai költségvetést javasol. Úgy tűnik, Franciaország külön erőfeszítéseket tesz annak érdekében, hogy 2030 után is megőrizze európai vezető pozícióját.

Francia–német diplomáciai verseny

2019 januárjában Emmanuel Macron elnök és Angela Merkel volt német kancellár aláírta az aacheni megállapodást, amely megerősíti a két ország közötti együttműködést. Számos közös katonai projekt, például a jövő harci repülői projekt (*Future Combat Air System*, FCAS), egy Franciaország, Németország és Spanyolország részvételével megvalósuló kezdeményezés megmutatta, hogy az országoknak közös katonai érdekeik vannak. 2019-ben az volt a benyomásunk Magyarországon, hogy stratégiai szinten is az integráció felé haladunk.

Emmanuel Macron azonban 2021 novemberében további kétoldalú együttműködési megállapodást írt alá Olaszországgal, majd még ebben a hónapban Spanyolországgal is. A Franciaország és Olaszország közötti Quirinale-szerződés volt az első jele a francia-német duó destabilizálódásának. Ez a szerződés az Elysée-szerződés másolata volt, és egy francia-olasz páros létrehozását javasolta – meglátásom szerint Németország ellensúlyozására.

Értékelés

A Franciaország és Németország közötti kapcsolatok zavara az Európai Unió újrakonfigurálásához vezethet. Egy olyan Európa, amelyben minden partner – így Franciaország és Németország is – saját kezdeményezéseket tesz, végül az államok csoportosulásainak, *ad hoc* szövetségeinek Európája lesz. Úgy tűnik, Franciaország egy szűkebb mediterrán biztonsági szövetséget épít Spanyolországgal, Olaszországgal és Görögországgal. Mindez viszont befolyással lesz az EU-Törökország és a NATO-Törökország viszonyra, hiszen Ankara kihívásnak tekinti Párizs szervezkedését. Nem lehet véletlen, hogy Benjamin Netanjahu új izraeli miniszterelnök első útja Párizsba vezetett, ahol biztonsági együttműködést javasolt. A francia-izraeli együttműködés pedig Irán számára tűnhet fenyegetőnek. Mindez elősegíthet egy török-iráni közeledést. Törökország eltávolítási kísérlete a mediterráneum biztonsági, energiaipari ügyeitől, elidegenítése az európai érdekektől vélhetőleg nem fog tetszeni Németországnak. Mint az várható volt, a francia-német kapcsolatok gyengélkedése egy nagyrégiós láncreakciót hoz létre. A biztonsági folyamatok ilyen gyors változása pedig magyar szemszögből aggodalomra ad okot.

Hazánkból nézve Franciaország és Németország csak együtt tudja mozgósítani az egész Európai Uniót. Németország, még ha domináns gazdasági és fontos politikai jelenléte van is, egyedül nem képes egy európai védelmi projekt létrehozására, ráadásul ez Franciaország nélkül elképzelhetetlen is. Talán éppen a francia-német együttműködés zavarait észlelve döntött Lengyelország egy Európáétól eltérő, külön út mellett a biztonságpolitikában. Ez utóbbi azt jelentheti, hogy az eddigi francia-német fegyverzetgyártásnak lesz egy lengyel-koreai vetélytársa, például a tankgyártásban.

A Németország és Franciaország közötti legújabb nézeteltérések próbára teszik tehát az „Európai Unió motorjának” tekintett tandemet. A magyar gazdaság, a haderőreform ezen páros zavartalan együttműködésével számolt. Berlin és Párizs kapcsolatainak zavarai tehát komoly kihívást jelentenek számunkra is. De mint minden kihívás, egyben lehetőség is, hiszen cselekvően részt vehetünk Európa és a NATO biztonsági együttműködéseinek megújításában. Utóbbi egy olyan politikai offenzíva lehetne, amelyre idomulhat kül- és biztonságpolitikánk is.

KKI ELEMZÉS

A Külügyi és Külgazdasági Intézet időszaki kiadványa

Kiadó:

© A Külügyi és Külgazdasági Intézet, 2023.

Szerző:

BARABÁS T. JÁNOS

Lektorálta:

BARANYI TAMÁS PÉTER

Nyelvi lektor: T-Kontakt Kft. | Tördelés: Lévárt Tamás

Jelen elemzés és annak következtetései kizárólag a szerzők magánvéleményét tükrözik és nem tekinthetők a Külügyi és Külgazdasági Intézet, a Külgazdasági és Külügyminisztérium, illetve Magyarország Kormánya álláspontjának.

ISSN 2416-0148

<https://doi.org/10.47683/KKIElemzesek.KE-2023.08>

Korábbi kiadványainkat megtekintheti az [Intézet](#) weboldalán.